

KONSTITUTSIYA BAXTIMIZ POYDEVORI ERTANGI KUNIMIZ UCHUN ISHONCH

Jabborova Munisa Shuhratovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili)

1-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14543352>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Konstitutsiya tushunchasi, uning tarixiy rivojlanishi va mamlakatlarda qabul qilingan konstitutsiyalarni taqqoslash masalalari ko'rib chiqilgan.

Konstitutsiya — davlatning asosiy qonun hujjati sifatida, uning yasalishi, maqomi, vazifalari va jamiyatdagi o'rni tahlil qilingan. O'zbekistondagi Konstitutsiya va uning xalqaro tajribalardagi o'rni o'rganilgan bo'lib, boshqa mamlakatlar bilan solishtirilgan. Shuningdek, Konstitutsiyaning huquqiy va siyosiy ahamiyati, davlat va jamiyatni tartibga solishda uning roli ko'rsatilgan. Maqolada dunyo miqyosida konstitutsiyaviy qarashlar va yondoshuvlar tahlil qilinib, O'zbekiston Konstitutsiyasining o'ziga xos jihatlari va yuksak huquqiy qadriyatlari haqida fikrlar bayon etilgan. Konstitutsiyaning davlat qurilishi, fuqarolik huquqlari va erkinliklaridagi ahamiyati va uning jamiyatda muhim o'rni haqida tahlil berilgan.

Kalit so'zlar: Konstitutsiya, fuqarolik huquqlari, asosiy qonun, davlat va jamiyat, xalqaro tajribalar, xalqning erkinligi, suveren, demokratik, siyosiy huquqiy erkinlik, davlat boshqaruvi, Konstitutsiyaviy qarashlar, diniy qonunlar, tarixiy hujjatlar, din va davlat, parlament qonunlari, federativ boshqaruv tizimi, huquqiy tenglik.

CONSTITUTION IS THE FOUNDATION OF OUR HAPPINESS, A RELIABILITY FOR OUR TOMORROW

Abstract. This article examines the concept of the Constitution, its historical development and comparison of constitutions adopted in countries. The Constitution is the main legal document of the state, its formation, status, tasks and role in society are analyzed. The Constitution in Uzbekistan and its role in international experience are studied and compared with other countries.

The legal and political significance of the Constitution, its role in regulating the state and society are also shown. The article analyzes constitutional views and approaches worldwide, and expresses opinions on the specific aspects and high legal values of the Constitution of Uzbekistan. The importance of the Constitution in state building, civil rights and freedoms, and its important role in society are analyzed.

Keywords: Constitution, civil rights, fundamental law, state and society, international experiences, people's freedom, sovereign, democratic, political legal freedom, state governance, Constitutional views, religious laws, historical documents, religion and state, parliamentary laws, federal system of government, legal equality.

КОНСТИТУЦИЯ – ФУНДАМЕНТ НАШЕГО СЧАСТЬЯ УВЕРЕННОСТЬ В НАШЕМ БУДУЩЕМ

***Аннотация.** В данной статье рассматривается понятие Конституции, ее историческое развитие и сравнение конституций, принятых в странах. Конституция является основным правовым документом государства, анализируются ее создание, статус, задачи и роль в обществе. Конституция Узбекистана и ее роль в международном опыте были изучены и сопоставлены с другими странами. Также показано юридическое и политическое значение Конституции, ее роль в регулировании государства и общества. В статье анализируются конституционные взгляды и подходы на мировом уровне, а также комментируются уникальные аспекты и высокие правовые ценности Конституции Узбекистана. Дан анализ значения конституции в государственном строительстве, гражданских правах и свободах, ее важной роли в обществе.*

***Ключевые слова:** Конституция, гражданские права, основной закон, государство и общество, международный опыт, свобода народа, суверенная, демократическая, политическая правовая свобода, государственное управление, конституционные взгляды, религиозные законы, исторические документы, религия и государство, парламентские законы, федеральное правительство. система, юридическое равенство.*

KIRISH

Konstitutsiya har bir davlatning huquqiy poydevori bo'lib, xalqning erkinligi, tengligi va adolati yo'lidagi yuksak maqsadlarini ifodalaydi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mustaqil davlatimizning shakllanishida tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan hujjat sifatida 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan. Ushbu muhim hujjatni ishlab chiqish va tasdiqlash jarayoni xalqimiz uchun mustaqil hayotga yangi sahifa ochgan voqea sifatida tarixga muhrlandi.

Konstitutsiyani tayyorlash uchun O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining maxsus Konstitutsiyaviy komissiyasi tuzilgan bo'lib, unga yetuk huquqshunoslar, davlat arboblari va olimlar jalb etilgan. Ular xalqaro tajribani chuqur o'rganib, milliy qadriyatlarimiz va tarixiy merosimizga tayangan holda, davlat va jamiyatning asosiy qoidalarini ishlab chiqdilar. Ushbu komissiya bir necha oy davomida Konstitutsiya loyihasini puxta tahlil qilib, xalqning fikri va takliflarini inobatga olgan holda uni yakuniy ko'rinishga keltirdi. Konstitutsiyaning qabul qilinishi o'zbek xalqining azaliy orzusi — suveren, demokratik va huquqiy davlatni barpo etish yo'lida muhim qadam bo'ldi. Bu hujjat mamlakatimizda davlat boshqaruvining asosiy prinsiplari, fuqarolarning huquq va erkinliklari, shuningdek, jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan qoidalarni belgilab berdi. Unda xalqimizning milliy ma'naviyati, tarixi va huquqiy ongining oliy yutug'i o'z ifodasini topgan.

ADABIYOTLAR TAXLILI VA METODOLOGIYASI

Konstitutsiya — bu har bir xalqning siyosiy va huquqiy erkinligini ifodalaydigan, davlat tuzilmasining asoslarini belgilovchi eng muhim hujjatdir. Uning tarixi juda qadimiy bo‘lib, “konstitutsiya” atamasi lotincha “constitutio” so‘zidan kelib chiqqan bo‘lib, “tuzilish” yoki “asos” ma’nosini anglatadi. Ushbu atama dastlab qadimgi Rim davrida davlat boshqaruvi va huquqiy qoidalarini belgilash uchun ishlatilgan. Zamonaviy konstitutsiyaviy hujjatlar esa XVII-XVIII asrlarda shakllana boshladi. Dunyodagi birinchi yozma konstitutsiya 1787-yilda AQShda qabul qilingan. Bu hujjat nafaqat Amerika Qo‘shma Shtatlarining siyosiy va huquqiy asoslarini mustahkamladi, balki butun dunyoga demokratik boshqaruv tamoyillarini namoyish etdi. Uning ortidan 1789-yilda Fransiyada Inqilob natijasida Inson va fuqaro huquqlari deklaratsiyasi qabul qilindi va qisqa vaqt ichida Fransiyaning birinchi konstitutsiyasi shakllandi. Ushbu hujjatlar jamiyatdagi adolat va erkinlik tamoyillarini huquqiy asosda kafolatlashda katta rol o‘ynadi.

Konstitutsiya jamiyat hayotining barcha jabhalarini qamrab oluvchi huquqiy tizim sifatida quyidagi maqsadlarda xizmat qiladi: davlat boshqaruvini tartibga solish, hokimiyat vakolatlarini aniq belgilash va muvozanatini ta’minlash, shuningdek, fuqarolarning teng huquqliligini va erkinliklarini qonuniy kafolatlash. Shu sababli, ushbu hujjatni “Konstitutsiya” deb atash xalqaro huquqiy tizimda umumiy qabul qilingan va har bir davlatda davlat va jamiyat munosabatlarini tartibga soluvchi universal nomga aylangan. Konstitutsiyaning jahon tarixidagi rivoji insoniyatning huquq va erkinliklarga bo‘lgan intilishining eng yuksak namunalaridan biridir. U davlatning huquqiy asoslarini belgilab, jamiyatda adolat va qonun ustuvorligini ta’minlashda asosiy omil sifatida xizmat qiladi. Shu bois, butun dunyoda Konstitutsiya inson huquqlarining kafolati, xalqning siyosiy erkinligi va davlatning huquqiy poydevori sifatida e’tirof etilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Dunyo miqyosida har bir mamlakatning o‘ziga xos huquqiy tizimi va Konstitutsiyaviy qarashlari mavjud. Ba’zi davlatlar yozma Konstitutsiyaga ega bo‘lsa, ba’zilarida esa an’anaviy huquq, diniy qonunlar yoki boshqa tizimlar davlat boshqaruvida asosiy o‘rin tutadi. Bunga misol qilib Saudiya Arabistonini keltirishimiz mumkin. Saudiya Arabistonida Konstitutsiya sifatida aniq yozma hujjat mavjud emas. Biroq, mamlakatning asosiy huquqiy tizimi Islom diniy qonunlari, ya’ni Shariat qonunlariga asoslanadi. Saudiya Arabistoni hukumati va fuqarolik jamiyati barcha qonunlar va nizomlarni Islom diniy me’yorlariga muvofiq ishlab chiqadi. Bu tizimda davlat hokimiyati va sudlar faqat diniy qarashlarga asoslanadi, shuningdek, fuqarolarning huquqlari ham diniy qoidalariga qarab belgilanadi. Saudiya Arabistonida din va davlat ajratilmagan, bu esa mamlakatda diniy va siyosiy qarashlarning birlashganini anglatadi. Bizning Konstitutsiyamizda esa aksincha O‘zbekiston Konstitutsiyasida davlat va din bir-biridan ajratilgan. Davlat dunyoviy xarakterga ega bo‘lib, barcha diniy konfessiyalarga bir xil munosabatda bo‘ladi.

Bu tamoyil jamiyatimizda din va davlat ishlarini alohida ko'rib chiqishni kafolatlaydi.

Shuningdek, Saudiya Arabistoniga qo'shimcha sifatida Buyuk Britaniyani ham ko'rishimiz mumkin. Buyuk Britaniya yozma konstitutsiyaga ega bo'lmagan mamlakatlardan biridir. Bu yerda boshqaruv tizimi parlament qonunlari, tarixiy hujjatlar, sud qarorlari va an'anaviy nizomlarga asoslanadi. Buyuk Britaniyada davlat va din ajratilgan bo'lsa-da, Angliya cherkovi davlat dini sifatida tan olingan. Shunga qaramay, fuqarolarning huquq va erkinliklari qonun ustuvorligi tamoyiliga asoslanadi. O'zbekiston Konstitutsiyasi esa dunyoviylik prinsipiga asoslanib, diniy tashkilotlar va davlat ishlarini qat'iy ravishda bir-biridan ajratadi. Bu fuqarolarning diniy erkinliklarini to'liq kafolatlashga xizmat qiladi. Yana bir misol sifatida AQSh konstitutsiyasini keltirish mumkin. AQSh Konstitutsiyasi 1787-yilda qabul qilingan bo'lib, u dunyodagi eng qadimgi yozma konstitutsiyalardan biridir. Unda davlat boshqaruvi uch bo'limga ajratilgan: ijro etuvchi, qonun chiqaruvchi va sud hokimiyati. O'zbekiston Konstitutsiyasi AQSh konstitutsiyasi bilan solishtirilganda, huquqiy jihatdan umumiyliklarga ega: Har ikki konstitutsiyada davlat boshqaruvi hokimiyatning uch bo'linish tamoyiliga asoslangan. Fuqarolarning asosiy huquqlari kafolatlangan va himoya qilinadi. Shu bilan birga, AQShning federativ boshqaruv tizimi davlatlarning o'z qonunlarini ishlab chiqishiga imkon bersa, O'zbekistonning unitary tizimi barcha hududlarda yagona qonunlar amal qilishini ta'minlaydi. O'zbekiston Konstitutsiyasi dunyo mamlakatlarining konstitutsiyaviy tajribasidan o'rganilgan holda ishlab chiqilgan. U dunyoviylik, tenglik va qonun ustuvorligi tamoyillariga asoslangan. Boshqa davlatlarda konstitutsiyalar har xil boshqaruv shakllarini belgilasa-da, barcha tizimlarning asosiy maqsadi — fuqarolar huquqlarini himoya qilish va jamiyatda barqarorlikni ta'minlashdan iborat. O'zbekistonning dunyoviy tamoyillari esa har bir fuqaroga diniy erkinlik, huquqiy tenglik va rivojlanish imkoniyatini kafolatlaydi.

XULOSA

Bugungi kunda Konstitutsiyamiz davlatimizning demokratik rivojlanish yo'lida mustahkam huquqiy poydevor bo'lib xizmat qilmoqda. U jamiyatdagi adolat, qonuniylik va tinchlikni ta'minlashda, har bir fuqaroning huquq va erkinliklarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu boisdan, har birimiz uchun Konstitutsiyaning mohiyatini anglash va uni hurmat qilish nafaqat burch, balki kelajagimiz uchun ulkan mas'uliyatdir.

Konstitutsiya - bu har bir davlatning mustahkam poydevoridir.

REFERENCES

1. "O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi sharhi" – Toshkent, Adolat nashriyoti, 2022-yil.
2. "Konstitutsiyaviy huquq asoslari" – K.R. Narziyev, Toshkent, 2019-yil.
3. "Konstitutsiyaning xalqaro tajribalari" – Konstitutsiyaviy Huquq Ilmiy Jurnali, 2021-yil, №3.

4. <https://www.constitution.uz>
5. <https://lex.uz/docs/-6445145>
6. https://uz.wikipedia.org/wiki/AQSh_Konstitutsiyasi